

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagenbewoners, Sinti en Roma in Nederland

Emmaplein 19 B, 5211 VZ 's-Hertogenbosch

nummer 23 - augustus 2013

Manda Weiss-Lagrené kleedt het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van de Kapel in 't Zand met een zelfgemaakte mantel.
Rechts: Sinto Dirk Wagner, in 1981 mede-oprichter van de jaarlijkse Sintibedevaart naar Roermond.
Foto: Menno Janssen, Sintibedevaart Roermond 2013

Rituelen in een parochie zonder eigen kerk / 2
Reizigersparochie in Ierland

'Laat uw licht schijnen...' / 3
Landelijke studiedag PWN op 5 november 2013

Brochure *Bezield door Maria* / 4, 5
Hannes Weiss, Sinto en bedevaartleider

Grote opkomst voor Onze-Lieve-Vrouw / 6

Een heilig geloof in een betere toekomst / 7
Alexandru Tanase, Rom, pastor, straatkrantverkoper

PostNL
Port betaald
Port Payé
Pays-Bas

Rituelen in een parochie zonder eigen kerk

Jaren geleden hebben zij hun reizen om den brode op moeten geven, zoals vanaf eind jaren zestig de wagenbewoners in Nederland dat ook moesten. Mede door de technische vooruitgang was aan hun ambachten, zoals scharenslijpen, ketellappen en stoelenmatten vrijwel niets meer te verdienen. In een woonwagen wonen had daarom niet veel zin meer en velen vertrokken naar een huis. Anderen vestigden zich in wagens in kleine familiegroepen rond de Ierse grote steden, waar zij hoopten voldoende middelen van bestaan te kunnen vinden.

Maar of je nu als reiziger in een huis woont of in een wagen, het eigene van de reiziger verlies je niet, weet de Ierse Mary Maignan. Dat roept natuurlijk de vraag op: wat is dat eigene dat je niet verliest en waaraan herken je dit als burger? Mary, een jonge reizigster in hart en nieren, gaat er eens goed voor zitten. ‘Onze eigenheid komt het meest tot uiting in onze rituelen. Bij geboortes en doop viert iedereen mee, dan zijn we allemaal familie van elkaar. Je ziet dat ook bij de eerstecommunie- en huwelijksfeesten.

Ierse reizigsters met rechts Mary Maignan

De onderlinge verbondenheid is misschien wel het grootst wanneer iemand is overleden. Het afscheid nemen en het waken bij de overledene doen we samen. Ieder die zich vrij kan maken, hoe groot de afstand ook is,

komt naar de begrafenis. De burgersamenleving biedt weinig ruimte voor deze grote bijeenkomsten en gezamenlijke rituelen. Voorheen, toen we nog konden reizen en onze vrije beroepen konden uitoefenen, ging het allemaal wat gemakkelijker. Maar het wordt anders als je aan een werkgever moet vragen of je een week verlof krijgt om een verre achterneef te begraven.’

Eigen parochie

In Ierland is een aantal jaren geleden een parochie van reizigers opgericht, met als doel de eigen rituelen en geloofsbeleving te behouden. Het is een parochie zonder eigen kerk. Hoe moeten we ons dit voorstellen? ‘Onze reizigersgemeenschap kent een eigen pastor en medewerkers,’ legt Mary Maignan uit. ‘Zij helpen ons bij elkaar te komen, waar we ook wonen. Is er een huwelijk, een doop of begrafenis, dan vindt deze plaats in de parochiekerk waar de reizigers wonen. Onze eigen pastor helpt de kerkelijke gemeenschap met onze rituelen om te gaan. Daar zijn we blij mee. Zo maken de burgerparochianen ook kennis met onze eigenheid en cultuur. Dit werkt goed en we merken dat vooroordelen hierdoor verdwijnen en er ruimte komt voor acceptatie in de desbetreffende parochies.’

Stichting Mgr. Bekkersfonds bemoedigt

Soms komen vrijwilligers in het woonwagenpastoraat bij gezinnen waar blijkbaar niemand zich nog iets van aantrekt. Er gaat veel mis in het huishouden, er zijn schulden, er is weinig structuur, armoede viert hoogtij. Gemeentelijke en maatschappelijke diensten weten er geen weg meer mee. Gemotiveerde vrijwilligers willen helpen, maar hun inzet wordt bij de instanties of parochies waar ze aankloppen niet altijd begrepen of zelfs niet gewaardeerd. De Stichting Mgr. Bekkersfonds kan in dit soort noodgevallen een – dikwijls eenmalige – financiële rugsteun bieden.

Wilt u bijdragen om acute noden te lenigen, dan vragen wij u een gift over te maken op bankrekeningnummer **NL19 RABO 0121 9827 42** ten name van **Stichting Mgr. Bekkersfonds**, Emmaplein 19 B te 's-Hertogenbosch. Mede en vooral namens de vrijwilligers, hartelijk dank!

Landdag PWN op 5 november over de functie van intermediairs

‘Laat uw licht schijnen’

De landelijke studiedag 2013, met als thema ‘Laat uw licht schijnen’, heeft de werving van nieuwe intermediairs tot doel. Ze zijn dringend nodig. Met de verhalen van ervaren intermediairs op de voorgaande landdag nog in herinnering zullen we met elkaar nadenken over het profiel en de toerusting van de intermediair. Hans Oldenhof, diaconaal pastor in Nieuwegein, zal vanuit zijn ervaringen met Roma in zijn woonplaat de aftrap geven voor de verdere gedachtewisseling.

Intermediairs voor Roma, Sinti en woonwagenbewoners krijgen regelmatig te maken met complexe omstandigheden. Er kan sprake zijn van een opeenstapeling van problemen. Verhoudingen tussen hen en burgers of instanties kunnen ernstig verstoord zijn. Dan is het van belang dat er bemiddelaars zijn die mensen helpen weer met elkaar in gesprek te komen. Maar ook in veel andere situaties kunnen intermediairs het verschil maken door bijvoorbeeld hun betrokkenheid bij belangrijke levensmomenten of hun opmerkzaamheid voor soms onuitgesproken vragen en verwachtingen.

Samenwerking

Intermediairs zijn op samenwerking uit, ze vervullen een verbindende rol. Zij gaan uit van datgene wat mensen, nomadisch of sedentair, professional of leek, zelf aan talenten en capaciteiten bezitten. Daarbij houden ze een gezond wantrouwen ten opzichte van het effect van bepaalde regels en wetten. Bij de benadering van drang en dwang voelen ze zich ongemakkelijk. Mensen zijn immers altijd méér dan hun problemen. Mensen zijn uniek en situaties zijn nooit een op een vergelijkbaar. Intermediairs proberen in de eerste en laatste plaats naast mensen te staan. Present te zijn. Steeds in de wetenschap dat veranderingen tijd kunnen vragen.

Presentie

Er zo voor mensen kunnen ‘zijn’ vraagt zelfkennis. Je dient te weten wat jou beweegt en wat jou helpt. Pastor Hans Oldenhof, min of meer toevallig betrokken geraakt bij de moeilijke situatie van Roma in zijn woonplaats, zal vertellen over zijn drive om hen te helpen. Over hoe hij het gesprek zoekt met de gemeente, het welzijnswerk, de politie, zijn eigen achterban in de parochie. Over wat hij verstaat onder het presentiegehalte van zijn werk en dat van anderen. Over veranderingen in de diaco-

nie waardoor de zorg voor de meest kwetsbaren wat uit beeld kan raken. Als pastorale werker in het parochiepastoraat kan hij niet méér doen dan hij al doet. Anderen dienen dit mede op te pakken.

Wat ons beweegt

Daarmee zullen de vragen op tafel liggen waarover we met elkaar in gesprek willen gaan. Wat beweegt ieder van ons om ons voor mensen in te zetten? Wat zouden we mensen die zich geroepen voelen om intermediair te worden, in dit opzicht willen toewensen? Over welke deugden en kwaliteiten, waarover Henk Jongerius o.p. tijdens de vorige studiedag vertelde (zie PWN-Brief 21, december 2012), zouden ze moeten beschikken? Zo hoopt het PWN een beter beeld te krijgen van ‘de’ intermediair en van de wijze waarop deze door middel van verdere toerusting in zijn of haar inzet ondersteund kan worden.

Het motto in de titel boven deze aankondiging is ontleend aan het evangelievers: ‘Zo moet jullie licht schijnen...’ (Matteüs 5, 16). Jezus drukt zijn leerlingen op het hart om hun eigen

talenten en krachten niet voor zichzelf te houden, maar ze voluit in te zetten voor de gemeenschap. Door ‘ons licht te laten schijnen’ en anderen te laten delen van wat we ieder aan goeds meegekregen hebben, nodigen we als vanzelf ook anderen daartoe uit. Het is precies wat de intermediair, die in de reiziger zowel als de burger het goede weet op te roepen, kenmerkt!

Jan Geurts p.w.

Foto: Landelijke studiedag 2012

De landelijke studiedag PWN vindt plaats te 's-Hertogenbosch op 5 november a.s. 10.00 - 16.00 uur. Geef u op vóór 1 oktober. Dat kan telefonisch: 073-6921399, of per e-mail: pwin@telfort.nl

Bezield door Maria

Hannes Weiss, Sinto en bedevaartleider

In het buitenland vonden er in de vorige eeuw al langer traditionele zigeunerbedevaarten plaats met Maria als centrale middelpunt, zoals in Kevelaer in Duitsland, Banneux in België, Saintes-Maries de la Mer en Lourdes in Frankrijk en Fátima in Portugal. Tot groot verdriet van Hannes Weiss (1928-2011), aan wie de brochure **Bezield door Maria** is gewijd, kende Nederland die traditie niet. In 1981 nam hij daarom het initiatief voor een jaarlijkse Sintibedevaart naar de Kapel in 't Zand te Roermond. Door zijn toedoen kon deze bedevaart voor de Sinti en woonwagengedwonen, samen met de burgers van Roermond en verre omstreken jaarlijks plaatsvinden.

Moeder Maria

De (groot)moeder in het grote familieverband neemt in de traditie van de Sinti- en Romacultuur een centrale plaats in. Zij is de oudere, wijze vrouw. Haar aanwezigheid dwingt respect af. Zoals zij van grote betekenis is in het dagelijkse bestaan van de Sinti en Roma, zo neemt Onze-Lieve-Vrouw een bijzondere plek in hun godsdienstige leven in. Maria is toch maar even de moeder van Jezus. Bij haar kun je terecht met je levensverhaal, je zorgen, je verdriet, je wensen en verlangens. Hannes Weiss was ervan overtuigd dat de geloofsbeleving en vooral de Mariadevotie bij de traditie van de Sinti hoorde. Zelf was hij, zoals hij zo vaak vertelde, onlosmakelijk met haar en met zijn eigen moeder verbonden.

‘Als wij Maria vereren, gedenken wij in haar ook onze eigen moeder. Ik denk dat God daar dezelfde gedachten over heeft.’

(Hannes Weiss in 1989)

Foto: P. Ermers, 2007

Foto: J. de Wit, 2006

Een stukje paradijs

Voor het merendeel van de Sinti, Roma en woonwagengedwonen is een bedevaartplaats als een stukje paradijs waar diepe rust wordt ervaren. Men voelt zich intens verbonden met God, met Maria en met de voorouders.

Foto: P. Ermers, 2010

Kruisweg

De kruisweg wordt tijdens bedevaarten nooit overgeslagen. Het lijden en sterven van Jezus weerspiegelt zich in hun eigen leven van vervolging en discriminatie. Leven en dood worden uitgedrukt in gebed en Mariaverering. Water, vuur en licht spelen een grote rol en altijd klinkt er de muziek, die onverbreekbaar met de Sinti verbonden is.

Samen met burgers

Hoewel de Sinti een gesloten gemeenschap vormen, heeft Hannes Weiss in al de jaren dat hij de bedevaarten naar de Kapel in 't Zand te Roermond organiseerde ervoor gezorgd dat de burgersamenleving erbij betrokken werd. 'Samen, zonder onderscheid des persoons, zo hoort het toch ook?' was een van zijn kernspreuken. Het tekende zijn respect voor de burgers, zijn onvermoeibare strijd tegen discriminatie en vooroordelen en zijn vermogen om bruggen te slaan tussen de Sinti en de burgergemeenschap.

Hannes Weiss spreekt in de Kapel in 't Zand te Roermond de kerk-gangers toe. Foto: P. Ermers, 2009

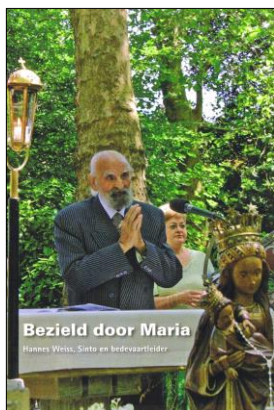

De ontmoeting van Hannes Weiss en zijn vrouw Manda met paus Johannes Paulus II in Rome. Foto: Vaticaan, 1989

Tot tweemaal toe werd hij hiervoor onderscheiden, zowel pauselijk (Pro Ecclesia et Pontifice, in 1998) als burgerlijk (Jaarprijs Stichting 1443, in 2008). Steeds zocht hij de publiciteit om de geloofsbeleving, de cultuur en de muziek van de Sinti uit te dragen. Daarbij ging zijn aandacht ook uit naar de talloze oorlogsslachtoffers onder de Roma en Sinti in de Tweede Wereldoorlog.

Bezield door Maria

De brochure **Bezield door Maria** geeft het leven van Hannes Weiss als Sinto en als stuwende kracht achter de jaarlijkse Sintibedevaart in Roermond weer. Zijn gedrevenheid, zijn handelen en zijn optreden kwamen voort uit zijn rotsvaste geloof en vertrouwen op vooral Maria, zijn tweede moeder. Bijna dertig jaar lang, tot aan zijn overlijden op 83-jarige leeftijd, bleef Hannes Weiss de enige en ongeëvenaarde bedevaartleider, gekend door paus en koningin, burgemeesters en bisschoppen, maar vooral gerespecteerd en bewonderd door zijn eigen mensen.

Bezield door Maria Hannes Weiss, Sinto en bedevaartleider

Een uitgave van de Stichting Media PWN,
Emmaplein 19 B, 5211 VZ 's-Hertogenbosch,
tel. 073-6921399; pwin@telfort.nl
48 pagina's, rijk geïllustreerd.
Vormgeving: Licis-Vormgeving, Heeswijk
Druk: Wihabo, Geffen
© 2013 - ISBN 978 90 814 0944 5

Bestellen:

Maak € 5,00 (incl.porto) per exemplaar over op bankrekeningnummer **NL16 RABO 0324 6312 19** ten name van de Stichting Media PWN te 's Hertogenbosch.

Grote opkomst voor Onze-Lieve-Vrouw van Roermond

Van 18 tot en met 21 juli 2013 vond de tweeëndertigste **Sintibedevaart naar de Kapel in 't Zand te Roermond** plaats. Ruim tachtig Sintifamilies stonden met hun caravans op de tijdelijke locatie en honderden burgers bezochten de (eucharistie)vieringen, liepen mee met de kruisweg en dansten en zongen tijdens de culturele avonden van de Sinti. Ook de burgemeester van Roermond, Peter Cammaert, kwam langs om de brochure **Bezield door Maria** uit handen van Manda Weiss-Lagrené, echtgenote van de in 2011 overleden Hannes Weiss, in ontvangst te nemen. Een impressie in foto's.

Aanbieding Bezield door Maria met vlnr Patrick, Karel Weerkamp, Peter Cammaert, Manda, Roberto, Dirk en Jan van der Zandt. Foto: R. Roosjen

Zo'n honderd Sinti en burgers nemen deel aan het kruisweggebed in het park van de Kapel in 't Zand. Foto: P. Ermers

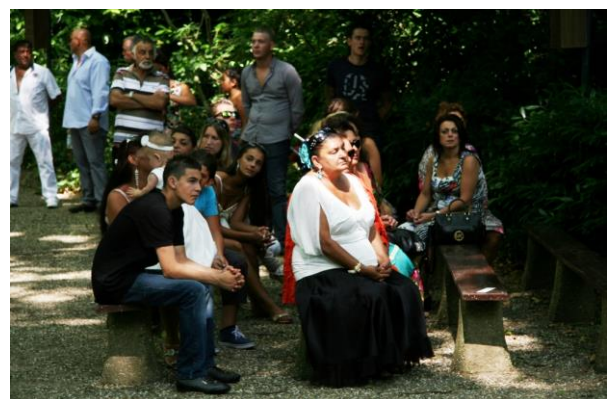
Een Roermondse inwoner steekt een kaarsje op voor alle ouders en zieken tijdens het kruisweggebed. Foto: P. Ermers

Tachtig caravans en hun bewoners worden gezegend door de pastores Jan van der Zandt en (achter hem) Franz-Jozef Schümmer. Foto: P. Ermers

In de openluchtviering vindt de doop plaats van Djaily. Haar nichtje (l.) wordt gevraagd een handje te helpen bij de plechtigheid. Foto: R. Roosjen

In het midden Manda Weiss-Lagrené in gedachten of gebed verzonken tijdens de openluchtviering. Foto: P. Ermers

Van over de grenzen...

Een heilig geloof in een betere toekomst

Alexandru Tanase, Rom, pastor, straatkrantverkoper

In de Bossche Zelfkrant van april 2013 is een artikel van Berry van de Water te lezen dat wij, in verkorte vorm, graag onder uw aandacht brengen. Het betreft een interview met Alexandru Tanase, Rom, pastor in Roemenië maar ook als straatkrantverkoper in Nederland werkzaam. Zijn verhaal gaat over overleven, maar vooral over het geloof in God en in het goede in mensen, over onderlinge verbondenheid en solidariteit.

Alexandru komt sinds drie jaar in Nederland, nu ook vergezeld van zijn vrouw Livia. Door de nood gedwongen want op de vlucht voor de armoede. Samen proberen zij door de verkoop van de *Zelfkrant* in hun levensonderhoud en dat van hun vijf kinderen in hun thuisland te voorzien. Dagelijks is Alexandru, die zich hier Alexander noemt, daarom te vinden bij de supermarkt in Veghel waar hij – als hij van dienst kan zijn – mensen behulpzaam is met hun winkelwagentje of boodschappen dragen. Mensen helpen zit hem in het bloed. Zo kennen zij hem ook in het Roemeense dorp waar hij voor de Roma pastor is. Is er een probleem? Is er behoefte aan iets? ‘Bel Alexandru’ is het advies.

De politie, de burgemeester, de leider van de organisatie van de Roemeense Roma, allemaal keken ze er verheugd van op.

Roeping

Hoe ziet Alexandru Nederland? Hij noemt het een mooi land waar veel goed geregeld is, al ziet hij ook hier dat meer mensen moeilijk rondkomen. Hij voelt zich over het algemeen door de Nederlanders met respect bejegend. Doet het hem nooit pijn om de mensen om hem heen in welvaart te zien leven? Beslist, maar: ‘Ik ben niet jaloers. Dat gevoel ken ik niet. God zorgt voor ons’. Zoals hij zelf zegt is het het geloof dat hem op de been houdt. Hij heeft het heilige vertrouwen dat God invloed uitoefent op het hart van mensen en zal zorgen dat er hulp komt. ‘Één mens kan het verschil niet maken, maar met meerderen moet het lukken.’

Alexandru Tanase, een gediplomeerd monteur voor vliegtuigmotoren die voor pastor ging studeren en voorganger werd van zijn eigen evangelische gemeente. Want: ‘Dat is mijn roeping’. Een vriendelijke, open mens, goedlachs maar die, zo beschrijft Berry van de Water van de *Zelfkrant*, ‘ook iets droevigs over zich heeft’. Deze bijzondere man hoopt met zijn relaas de aandacht op de situatie van de Roma te vestigen. ‘Misschien komt er hulp als mensen dit verhaal lezen. Ik hoop dat de toekomst beter wordt. Ik vertrouw op God.’

Samenvatting Jan Geurts p.w.

Veranderingen

Alexandru vertelt over de discriminatie waaronder de Roma in het Oost-Europese land te lijden hebben. Over de armoede. De overheid kijkt niet naar de Roma om. Zijn parochianen zijn zelf te arm om hun voorganger en zijn gezin in hun levensonderhoud te ondersteunen.

Maar Alexandru gelooft heilig in een betere toekomst. Hij heeft veel ten goede zien veranderen. Ten gevolge van onder andere overlast, ongeletterdheid, drank of diefstal waren er veel problemen. Door te gaan praten met de families en hen in contact te brengen met de bijbel heeft hij veranderingen weten te bewerkstelligen. ‘De mensen hebben gezien dat God ons leven kan verbeteren,’ zegt hij.

Lees meer op de volgende websites:

www.dezelfkrant.nl

www.ustanovazjiveli.nl (onder Project Roemenië)

Colofon

De *PWN-Brief* is een viermaandelijks uitgave van het PWN en verschijnt in de maanden april, augustus en december.

ISSN 2214-1146

Interviews en teksten

Jan van der Zandt m.s.c.
Hélène van Hout
Drs. Jan Geurts p.w.

Lay-out en eindredactie

Hélène van Hout

Druk

Drukkerij *Zelfkrant*,
's-Hertogenbosch

Contactadres

Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland - PWN
Stichting Media PWN
Stichting Mgr. Bekkersfonds
Emmaplein 19 B
5211 VZ 's-Hertogenbosch
Tel. 073-6921399
E: pwin@telfort.nl
Meer informatie onder:
www.rkdiaconie.nl

Giften

Een vrijwillige bijdrage om deze *PWN-Brief* te bekostigen stellen wij zeer op prijs en is welkom op NL59 RABO 0121 9051 01 ten name van het Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland te 's-Hertogenbosch.

Giften voor acute noodhulpverlening ten behoeve van woonwagengewoners, Sinti en Roma: NL19 RABO 0121 9827 42 ten name van de Stichting Mgr. Bekkersfonds te 's-Hertogenbosch.

Het PWN wordt ondersteund door een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de commissie PIN, e.a.

Uitgesproken...

- Kerk op straat -

*'De kerk moet op straat zijn,
van en voor de mensen van de straat.'*

Intermediair **Nelly van de Ven**, 2013

- Sintibedevaart -

'Het zijn ook feestelijke dagen van ontmoeting voor de Sinti. Er is de troost van het vertrouwen op Maria. Maar er is ook weemoed. Daarom maken ze altijd muziek, weemoedige muziek. Misschien om te overleven. En is er een mooiere manier om te bidden en Maria te eren?'

Frans Tervoort in *Bezield door Maria*, p.28

- Rituelen -

*'Onze rituelen zijn voor ons belangrijk;
zij drukken onze eigenheid uit waarin we elkaar
herkennen en bemoedigen.'*

Ierse reizigster **Mary Maughan**, 2013

- Vol hoop -

'In Bacioiu (Roemenië) staan alle fabrieken leeg waar voorheen schoeisel, meubels en auto's werden gefabriceerd. Omdat er voor het gezin Tanase totaal geen manier is om inkomen te genereren in Roemenië, kwamen ze vol hoop naar Nederland, om hier te moeten bedelen...'

Livia Tanase

Stichting **Ustanova Zjiveli**, Roemenië

-Voor iedereen-

*'De Sinti bidden voor heel Roermond, voor iedereen.
Wij hopen dat andere mensen in hun gebeden de
Sinti ook niet zullen vergeten.'*

Hannes Weiss (1928-2011) in 2010

-Leiding geven-

'Degene die leiding geeft is niet in eerste instantie bedacht op het doel, maar gaat allereerst te rade bij de eigen persoon. Dit geldt ook voor de intermediair, die 'leiding moet kunnen geven aan zichzelf'.

Henk Jongerius o.p. op de landelijke studiedag PWN 2012